

Notitie stand van zaken en ontwikkelingen huisvesting onderwijs Gemeente Doetinchem

Concept oktober 2016

Inhoudsopgave

1. Inleiding

2. Korte terugblik Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2009

3. Trends en ontwikkelingen

- Het wettelijk kader
- Landelijke ontwikkelingen
- Bestuurlijke verantwoordelijkheid
- Brede school /IKC
- Passend onderwijs
- Onderhoud/frisse scholen/duurzaamheid
- Samenwerking en fusie
- Daling aantal leerlingen

4. Beschrijving situatie 2016

5. Activiteiten komende 2 jaren

- Vooruitblik
- Korte termijn problematiek

6. Financiën

7. Voorstel

Bijlagen:

Stand van zaken 2016

Gemiddelde leeftijd gebouwen basisonderwijs

Ontwikkeling aantal leerlingen

I. Inleiding

Op basis van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2009 is de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in de huisvesting van het onderwijs. Wij kunnen constateren dat over het algemeen de huidige onderwijsvoorzieningen van een goed tot uitstekend niveau zijn.

Deze notitie is bedoeld om inzicht te geven in stand van zaken van de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan 2009, een beschrijving van de huidige situatie van de onderwijsvoorzieningen, de ontwikkelingen zich voor (gaan) doen en wat we als gevolg hiervan op de korte termijn (komende 2 jaar) hebben te doen.

Voor het opstellen van een vervolg op het IHP 2009 is het echter noodzakelijk dat we eerst een beter beeld krijgen van de effecten van een aantal ontwikkelingen die zich op dit moment voordoen. Wij denken hierbij onder meer aan:

- De effecten van de invoering van passend onderwijs;
- Meer zicht op de verdere ontwikkeling van de daling van het aantal leerlingen, waar onder de consequenties hiervan voor het voortgezet onderwijs;
- De combinatie van beide onderwerpen en de gevolgen hiervan voor het speciaal (basis)onderwijs;
- De landelijke discussie over de financiering van de huisvesting van het onderwijs.

In 2017 gaan we aan de slag om dit in beeld te brengen en starten we met de voorbereiding voor de kadernotitie onderwijshuisvesting voor de 5 à 10 jaar.

2. Korte terugblik Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2009.

De beleidsuitgangspunten van het IHP 2009 waren onder meer:

- het tot stand brengen van brede basisvoorzieningen met waar mogelijk met het realiseren wijkfuncties;
- het oplossen van capaciteitstekorten;
- het verhogen van de kwaliteit van de gebouwen.

Op basis van het IHP 2009 zijn de volgende projecten tot stand gekomen en besluiten genomen:

1. nieuwbouw Vrije School De Kleine Prins

De nieuwbouw is gerealiseerd op dezelfde locatie na de sloop van het oude gebouw. De nieuwe school is in gebruik genomen met ingang van augustus 2011.

2. uitbreiding Rietveld Lyceum

Het gebouw Raadhuisstraat 26, Doetinchem, is met ingang van het schooljaar 2010/2011 tijdelijk in gebruik genomen. Vanaf augustus 2014 is dit pand in gebruik bij De Isselborgh.

3. basisonderwijs in Wijnbergen

In deze wijk is in 2012 met de woningbouw gestart. Gelet op de ontwikkelingen hebben wij met de betrokken schoolbesturen afgesproken om geen nieuwe onderwijsvoorziening te bouwen in deze wijk. De kinderen uit Wijnbergen kunnen naar het Kleurrijk. Hier ontstaat ruimte omdat de piekfase van Dichteren voorbij is. In het Kleurrijk zijn ook kinderopvang; peuteropvang en buitenschoolse opvang aanwezig.

4. Uitbreiding De Isselborgh (speciaal onderwijs cluster 4: onderwijs aan zeer moeilijk opvoedbare kinderen)

Op 27 maart 2013 heeft de gemeenteraad een krediet beschikbaar gesteld van € 3.350.000,== om het tekort aan huisvestingscapaciteit op te lossen. Deze oplossing is een combinatie van gedeeltelijke nieuwbouw en gebruik van bestaande gebouwen.

Voor het SO (4-12 jaar) is gekozen voor een nieuw gebouw op een nader te bepalen locatie. Dit is geworden de locatie Kapperskolkweg 40, Doetinchem. Deze locatie in Wijnbergen is –zoals boven vermeld- niet nodig voor een wijkvoorziening voor deze wijk.

Voor het VSO (12- 20 jaar) is de volgende oplossing uitgewerkt:

- Het gebouw Slotlaan 35, Doetinchem, wordt ingericht voor het VSO. Nu worden in dit gebouw SO en VSO leerlingen gehuisvest.
- Het gebouw Slotlaan 45, Doetinchem, is afgebroken en vernieuwd voor gebruik van het VSO.

5. Mariendael (speciaal onderwijs cluster 3: kinderen met een verstandelijke en lichamelijke beperking)

In het IHP 2009 is de verwachting vastgelegd dat Mariendael zou groeien. Dit is niet gebeurd. Deze school heeft nu ongeveer 45 leerlingen. Het huidige gebouw aan de Oude Rozengaardseweg 144, Doetinchem, is groot genoeg om dit aantal kinderen op te vangen.

6. IKC Noord

Op 17 december 2015 heeft de gemeenteraad een definitief besluit genomen. Inmiddels is met de bouw van ontmoetingcetrum/IKC Noord begonnen. In het gebouw komt ruimte voor:

- Basisonderwijs (OBS Overstegen en Het Palet)
- Kinderopvang; peuteropvang en buitenschoolse opvang door Stichting Splenderwijs;
- Wijkactiviteiten;
- Huisvesting buurtcoaches;
- Huisvesting wijkbedrijf.

Medio 2017 wordt het gebouw in gebruik genomen.

7. nieuwbouw MFA Gaanderen

Aan de hand van de raadsbesluiten van 17 februari 2014 en 26 juni 2014 is gekozen voor een nieuwe school voor het basisonderwijs in Gaanderen gecombineerd met een nieuwe accommodatie voor VVG'25. De accommodatie wordt gebouwd op het voormalige hoofdveld van VVG'25. In verband met deze nieuwbouw is voor VVG'25 een kunstgrasveld aangelegd. Medio 2017 wordt het gebouw in gebruik genomen.

In eerste instantie worden de basisscholen Augustinus en Martinus gehuisvest in het gebouw. Ook Wis en Wierig neemt in de toekomst haar intrek in het nieuwe gebouw.

Niet benoemde projecten in het IHP 2009 die wel tot stand zijn gekomen:

8. nieuwbouw basisschool De Haven;

9. huisvesting Kentalis (speciaal onderwijs cluster 2: onderwijs aan kinderen met spraak- en gehoorstoornissen).

Met ingang van augustus 2016 is Kentalis onderwijs gevestigd in Vondelstraat 220, Doetinchem. In dit voormalige schoolgebouw van SAM is tevens gehuisvest Kentalis zorg en Markant Kinderopvang.

3. Trends en ontwikkelingen

Het wettelijk kader.

Sinds 1997 is de gemeente op onderdelen verantwoordelijk voor de huisvesting van scholen voor primair, voortgezet en speciaal onderwijs. De wettelijke regelingen en nadere uitwerkingen hiervan zijn vertaald in een gemeentelijke verordening voorziening huisvesting onderwijs. De gemeente Doetinchem volgt hierbij de VNG modelverordening. De meest recente verordening is vastgesteld door de gemeenteraad op 18 december 2014.

De gemeente heeft de wettelijke plicht om te voorzien in voldoende huisvesting voor het geven van onderwijs binnen haar gemeentegrenzen, **de zorgplicht**. In de regel gaat het hierbij om langjarige investeringen. De gemeente en het schoolbestuur hebben in feite een **gedeelde verantwoordelijkheid** omdat de verantwoordelijkheid voor exploitatie en onderhoud bij het schoolbestuur ligt.

Aanpassing wettelijke taak gemeente per 1 januari 2015

Met ingang van 1 januari 2015 is de wettelijke taak voor de gemeente verder beperkt. De taak aanpassing en groot onderhoud is overgegaan naar de schoolbesturen voor basisonderwijs en speciaal onderwijs. Deze situatie was al van toepassing voor schoolbesturen voor voortgezet onderwijs.

De verantwoordelijkheid van de gemeente voor instandhouding en onderhoud van gymnastieklokalen blijft wel bij de gemeente.

Per 1 januari 2015 is de gemeente nog verantwoordelijk voor de bekostiging van:

- nieuwbouw of vervangende nieuwbouw;
- uitbreiding van een gebouw;
- in gebruik nemen bestaand gebouw;
- verplaatsing van tijdelijke gebouwen;
- ter beschikbaar stellen van grond voor bovengenoemde activiteiten;
- eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair;
- medegebruik bij een andere school of van een lokaal voor bewegingsonderwijs;
- herstel van constructiefouten;
- herstel van schade aan gebouw of inrichting ingeval van bijzondere omstandigheden (vandalisme; brand).

Het bovenstaande is van toepassing voor scholen in het basisonderwijs; het speciaal basisonderwijs; het speciaal onderwijs en het voortgezet onderwijs.

Landelijke ontwikkelingen

Sinds de wetwijziging per 1 januari 2015 is de discussie over de huisvesting onderwijs opgelaaid. Onlangs hebben de PO raad en de VNG bij de Tweede Kamer door middel van een brief gezamenlijke zorgpunten aangekaart. De PO raad is de sectororganisatie van de schoolbesturen in het basisonderwijs. De onderwerpen waarvoor aandacht wordt gevraagd zijn:

- de budgetten onderwijshuisvesting zijn gebaseerd op verouderde kwaliteitseisen. Het budget is voor nieuwbouw, onderhoud, exploitatie nog steeds gebaseerd op eisen die in 1980 zijn geformuleerd. De verhouding tussen huidige eisen nieuwbouw en budget is totaal scheef gegroeid.

Recentelijk hebben we dit als gemeente zelf ondervonden bij de nieuwbouw van het IKC Noord en MFA Gaanderen. De gemeenteraad heeft voor deze projecten aanvullend budget beschikbaar gesteld.

- extra onttrokken budget uit het gemeentefonds.

Met de uitvoering van de motie Buma is een bedrag van 256 miljoen onttrokken aan de algemene uitkering gerelateerd aan de taak huisvesting onderwijs. Daarnaast is bij de herijking gemeentefonds 300 miljoen verschoven ten koste van het cluster educatie.

Gemeenten missen dit geld om huisvestingsplannen uit te voeren. Vervanging en renovatie worden hierdoor op de lange baan geschoven. Het landelijk gemiddelde is dat schoolgebouwen 69 jaar oud zijn voor zij worden vervangen.

- renovatie, vervangende nieuwbouw en investeringsverbod.

De huidige wetgeving gaat er van uit dat renovatie geen taak van de gemeente is.

Schoolbesturen hebben hier veelal ook geen geld voor en stellen dit uit. Nieuwbouw is wel een taak van de gemeente maar komt pas aan de orde als duidelijk is dat renovatie geen optie meer is. Schoolbesturen mogen op hun beurt niet financieel bijdragen in nieuwbouw.

PO raad en VNG pleiten ervoor om in ieder geval renovatie een gedeelde verantwoordelijkheid te maken van schoolbesturen en gemeente. Zodoende kunnen gebouwen op tijd naar een hoger niveau worden gebracht en de levensduur worden verlengd. Ook het nemen van duurzame maatregelen kan hierbij meer aandacht krijgen. Op den duur moet dit besparingen zowel in de investeringen als in de exploitatie kunnen opleveren.

- kwaliteit en huisvesting.

Investeringen in onderwijshuisvesting zijn belangrijk voor de kwaliteit van onderwijs. Diverse rapporten hebben aangetoond dat de kwaliteit van de meerderheid van de gebouwen landelijk niet goed is. Mede door de wetwijziging van 1 januari 2015 zijn schoolbesturen en gemeenten in het basisonderwijs verder van elkaar af komen staan. PO raad en VNG pleiten voor het meer samen optrekken van gemeenten en schoolbesturen en zodoende meer verantwoordelijkheden te delen.

PO raad en VNG willen zelf met voorstellen komen om de regering ervan te overtuigen dat maatregelen nu echt noodzakelijk zijn.

Bestuurlijke verantwoordelijkheid gemeente

De zorgplicht voor de onderwijshuisvesting is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de raad en het college. Daarbij hebben de raad en het college ieder hun eigen functie. In grote lijnen komt dit neer op het volgende:

- de raad heeft het budgetrecht, stelt een regeling/verordening vast en heeft de beslissingsbevoegdheid tot doordecentralisatie;
- het college stelt jaarlijks programma onderwijshuisvesting vast. Daarnaast is het college bevoegd te beslissen op aanvragen met een spoedeisend karakter.

Een integraal huisvestingsplan/kadernotitie is een beleidsplan voor meerdere jaren. Hierin worden in de regel de grotere investeringen opgenomen. In het jaarlijkse huisvestingsprogramma worden kleine investeringen (eerste inrichting/ uitbreiding e.d.) opgenomen.

Brede school/IKC

Bestaand beleid vanuit het IHP 2009 is dat nieuwe scholen voor basisonderwijs als vliegwiel fungeren voor totstandkoming van brede maatschappelijke voorzieningen. Naast het basisonderwijs heeft dan de peuteropvang/kinder- en buitenschoolse opvang een vooraanstaande plek in het gebouw. Als er dan aanvullend een wijk- of ontmoetingsfunctie is dan maakt het dit gebouw tot centrum van de wijk. Recente voorbeelden voor Doetinchem zijn De Zonneboom en het ontmoetingscentrum IKC Noord.

Trend

Sinds enkele jaren spreekt men van integraal kindcentra (IKC). Kenmerk hiervan is dat er één leiding en bestuur is. Dit is echter lang niet in alle gevallen juridisch ook zo geregeld.

Doelstelling van een IKC is vergaande samenwerking tussen onderwijs en voor- en naschoolse opvang. Niet altijd hoeft sprake te zijn van één gebouw. Alle voorzieningen voor kinderen in de directe omgeving is ook een goede optie. Dit laatste is het geval in Gaanderen, waar alle maatschappelijke voorzieningen zijn gevestigd in de Pol. Het onderwijs wordt geconcentreerd in een nieuw gebouw in de directe omgeving.

In de gemeente Doetinchem is er zeker draagvlak voor deze trend als vervolg op het brede school beleid. Landelijk is de ontwikkeling van scholen naar kindcentra een ontwikkeling die al jaren geleden is ingezet en naar het zich laat aanzien verder doorzet. De basis van kindcentra wordt gevormd door inhoudelijke samenwerking van scholen, peuterspeelzalen en kinderopvang; de doorgaande ontwikkelingslijnen. Door middel van de inhoudelijke samenwerking tracht men de pedagogische kwaliteit van opvoeding en onderwijs te versterken. Fysieke samenwerking binnen één centrum kan dit streven makkelijker maken.

De gemeente Doetinchem heeft vanuit het leefbaarheidperspectief en de benutting van leegstand belang om mee te denken over de inzet van onderwijshuisvesting als middel ter bevordering van totstandkoming van een brede voorziening. Wij stimuleren deze ontwikkeling. Daar waar mogelijk wordt bezien op welke wijze onderwijsgebouwen vanuit het streven naar doorgaande leerlijnen 'verbreed' kunnen worden ingezet. Voor een deel kan hiervoor de leegstand van schoolgebouwen worden benut. Dit gebeurt nu ook al. Schoolbesturen nemen zelf ook initiatief om leegstaande lokalen in te vullen met voor- en naschoolse opvang.

Voorbeelden van brede voorzieningen zijn:

- Het Kleurrijk
- De Zonneboom
- De Haven
- IKC Noord en MFA Gaanderen zijn nog in aanbouw.

In diverse basisscholen is door benutting van leegstand kinderopvang; peuteropvang of buitenschoolse opvang gerealiseerd. Dit is onder andere het geval bij:

- Het Timpaan
- Basisschool Octa
- Basisschool Anderz
- Basisschool De Pas
- Wilhelminaschool

In de basis is voor- en naschoolse opvang een commerciële aangelegenheid. Maatschappelijke instellingen hebben een eigen verantwoordelijkheid en bedrijfsvoering. De gemeente heeft hierin geen taak of maatschappelijke verantwoordelijkheid. Maar zoals vermeld stimuleren wij wel de ontwikkeling van brede voorzieningen. De bijdrage die de gemeente hierbij inhoudelijk levert is een subsidie voor het bezoek aan peuterspeelzalen. Deze subsidie is er voor ouders die niet in aanmerking komen voor kinderopvangtoeslag en voor doelgroep kinderen met een ontwikkelingsachterstand.

Passend onderwijs

Met passend onderwijs wil de rijksoverheid bereiken dat:

- alle kinderen een passende plek in het onderwijs krijgen;
- een kind naar een gewone school gaat als dat kan;
- een kind naar het speciaal onderwijs gaat als intensieve begeleiding nodig is;
- scholen de mogelijkheden hebben voor ondersteuning op maat;
- de mogelijkheden en de onderwijsbehoefte van het kind bepalend zijn, niet de beperkingen;
- kinderen niet meer langdurig thuis komen te zitten.

Alle kinderen moeten een plek krijgen op een school die past bij hun kwaliteiten en mogelijkheden. Ook als zij extra ondersteuning nodig hebben. Dat kan zijn een reguliere school of een school voor speciaal onderwijs. Passend onderwijs geldt voor kinderen in het basisonderwijs en jongeren in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs.

Doelstelling is dat minder kinderen speciaal onderwijs gaan volgen. Kinderen met extra ondersteuningsbehoefte moeten meer binnen het regulier onderwijs kunnen worden opgevangen. Het kan zijn dat aanpassingen aan het gebouw hiervoor nodig zijn.

Net als in het regulier basisonderwijs is ook in het speciaal onderwijs een ontwikkeling ontstaan waarin onderwijs en zorg in één gebouw wordt gehuisvest.

Op die manier worden kinderen zo optimaal mogelijk gesteund in hun ontwikkeling.

Voorbeelden hiervan in Doetinchem zijn:

- Mariendael met huisvesting van twee zorgpartijen
- Kentalis onderwijs met zorg en peuteropvang
- De Iesselborgh onderwijs met huisvesting drie zorgpartijen.

Passend onderwijs is ingevoerd in 2014. Op termijn zal blijken wat de werkelijke effecten van het passend onderwijs zijn en welke consequenties dat heeft voor de onderwijshuisvesting. Wat betreft Doetinchem is bekend dat de daling van het aantal leerlingen is in het speciaal basisonderwijs (SAM) al is ingetreden. In het speciaal onderwijs (de Iesselborgh en Mariendael) is deze ontwikkeling (nog) niet zichtbaar.

Nieuwbouw/ duurzaamheid

In de inleiding is vermeld dat het landelijk gemiddelde 69 jaar is waarna een gebouw wordt vervangen. Gelukkig is dit in Doetinchem niet het geval. De gemiddelde leeftijd van gebouwen in het basisonderwijs is 27 jaar. Een overzicht hiervan is als bijlage bijgevoegd.

Nieuwbouw

Steeds vaker worden relaties gelegd tussen leerprestaties en het welzijn van de leerlingen en het klimaat in school. Met klimaat bedoelen we dan de algehele onderhoudssituatie en de luchtkwaliteit van het gebouw. Zijn hier gebreken in dan laat zich dit in de regel ook niet makkelijk herstellen. Dit komt vaak neer op hoge investeringen.

Landelijk is de ambitie wel naar een hoger plan getild: voor nieuwe scholen geldt Frisse Scholen Klasse B en binnen afzienbare tijd voor nieuwbouw bijna energieneutrale gebouwen. Voor Doetinchem zijn deze ambities al gerealiseerd bij de bouw van het IKC Noord en MFA Gaanderen. Overigens is bij de aanbesteding voor de nieuwbouw van deze twee gebouwen gebruik gemaakt van een nieuwe aanbestedingsmethode Design en Build. Hierbij is de mogelijkheid open gehouden dat na de bouw de aannemer ook verantwoordelijk wordt voor de levering van energie en het uitvoeren van onderhoud. Deze methodiek, ook wel genoemd Total Cost of Ownership (TCO), wordt inmiddels veelvuldig toegepast. Het ontzorgt de gebruikers van het gebouw waardoor deze zich kunnen concentreren op de inhoud.

Duurzaamheid

Wat betreft het thema energiebesparing en duurzaamheid zijn schoolbesturen zelf actief en nemen hierin een verantwoordelijkheid. Het gaat in de regel om de volgende maatregelen:

- toepassing zonnepanelen;
- vervanging verlichting door led verlichting;
- inkoop groene energie;
- voortijdig vervangen cv ketels door energiezuinige ketels.

Naast milieu doelstellingen kijkt het schoolbestuur naar de verhouding investering en opbrengsten. Een overweging is een redelijke terugverdientijd. Het schoolbestuur is afhankelijk van de vergoeding materiële instandhouding van het rijk.

In 2011 hebben we voor het nemen van energiebesparende maatregelen voor een aantal gebouwen een financiële bijdrage verleend. Wij stellen voor het onderwerp energiebesparing en verduurzaming van gebouwen verder uit te werken in het nieuwe huisvestingsplan. De landelijke duurzaamheids agenda en de uitgangspunten van Doetinchem Natuurlijk Duurzaam zijn hierbij leidraad.

Samenwerking en fusie

Nieuw is dat schoolbestuur SAM en de Onderwijsspecialisten de intentie hebben om een bestuurlijke fusie aan te gaan. SAM is het huidige schoolbestuur van het speciaal basisonderwijs; de Onderwijsspecialisten zijn schoolbestuur van Mariendael (cluster 3 voorziening). Ook het schoolbestuur Sotog (schoolbestuur van de Isselborgh) onderzoekt mogelijkheden van een bestuurlijke fusie.

Daling van het aantal leerlingen

In een bijlage is de verwachte ontwikkeling van het aantal toekomstige leerlingen opgenomen. Het is een prognose op hoofdlijnen. In de komende jaren zal dit nader en concreter in beeld moeten worden gebracht. Een voorbeeld is de wijk de Huet. De permanente voorzieningen voor het basisonderwijs verkeren in goede staat, maar de semi-permanente lokalen zijn in slechte conditie. Daarnaast zijn meerde voor- en naschoolse voorzieningen in deze wijk gehuisvest, eveneens in schoolgebouwen.

Niet alleen heeft de daling van het aantal leerlingen een relatie met onderwijsgebouwen, maar ook met de instandhouding van overdekte sportaccommodaties. Het is een wettelijke taak van de gemeente om voldoende accommodaties voor bewegingsonderwijs in stand te houden. Ook dit wordt in beeld gebracht. Of dit gevolgen heeft voor het aantal bestaande accommodaties is op dit moment niet bekend.

4. Beschrijving situatie 2016

Voor dit hoofdstuk wordt voor een nadere toelichting verwezen naar een bijlage waarin de beschrijvingen van de voorzieningen zijn opgenomen. De samenvatting en aandachtspunten zijn hieronder weergegeven.

a. Basisonderwijs en speciaal basisonderwijs.

Er is conform het IHP 2009 een indeling gemaakt in 5 gebieden:

1. Gebied 1: Noord; Bezelhorst; Overstegen en Muziekbuurt
2. Gebied 2: De Huet; Dichteren en Wijnbergen
3. Gebied 3: Centrum en Oosseld
4. Gebied 4: Wehl
5. Gebied 5: Gaanderen

Aandachtspunten:

1. Gebied 1: Noord; Bezelhorst; Overstegen en Muziekbuurt

Voor dit gebied is een aantal aandachtspunten te melden:

- Vanuit het IHP onderwijs 2009 is gekozen voor de bouw van een Integraal Kindcentrum (IKC) bij sportcomplex Rozengarde. Hierin zullen de gefuseerde scholen OBS Overstegen en Het Palet worden gehuisvest. Kinderopvang; peuteropvang en buitenschoolse opvang krijgen eveneens een plek in dit centrum evenals een wijkontmoetingsruimte; de buurtcoaches en het wijkbedrijf. De bouw is gestart medio 2016.
- Samenhangend met deze ontwikkeling moet in 2017 een besluit worden genomen over de locatie Het Palet. Eventuele mogelijkheden tot herontwikkeling zullen worden onderzocht. Als deze er niet zijn wordt het gebouw gesloopt.
- Hetzelfde geldt voor het scholencomplex Overstegen. Door het vertrek van OBS Overstegen uit het scholencomplex Overstegen komt dit gebouw grotendeels vrij met ingang van 1 augustus 2017. Nog niet duidelijk is of de andere grote gebruiker van dit complex, school voor speciaal onderwijs De Isselborgh, dit gebouw per die datum gedeeltelijk of geheel gaat verlaten. Verder is dit gebouw nog gedeeltelijk in gebruik bij de Speel-0-Theek; de peuteropvang en buitenschoolse opvang. Inmiddels lopen onderzoeken om te kijken wat er met dit grote gebouw moet gebeuren.
- De school voor speciaal onderwijs SAM is een regionale voorziening. De school heeft op dit moment 2 locaties. De afgelopen jaren is het aantal leerlingen sterk gedaald. Met het schoolbestuur moet een toekomstvisie worden ontwikkeld.
- Zowel bij basisschool De Haven als bij basisschool Wilhelmina is sprake van een capaciteitstekort. In het vervolg van deze notitie wordt hier aandacht aan besteed.

2. Gebied 2: De Huet; Dichteren en Wijnbergen

Voor dit gebied zijn de volgende aandachtspunten te melden:

- De daling van het aantal leerlingen de afgelopen jaren in wijk De Huet heeft er toe geleid dat het schoolgebouw van de Wegwijzer, locatie Wolborgenmate 4, Doetinchem, niet meer voor het basisonderwijs wordt gebruikt. Gezocht wordt naar een alternatieve bestemming voor dit gebouw.
- Gelet op de geboortecijfers van de afgelopen jaren zal het aantal leerlingen in de Huet nog licht gaan dalen. Met de betreffende schoolbesturen vindt regelmatig overleg plaats over de ontwikkelingen.
- Knelpunt is dat de noodlokalen aan het Lavendelveld 19, Doetinchem, in slechte staat van onderhoud verkeren. Hoe lang deze nog nodig zijn voor het onderwijs wordt in beeld gebracht.
- Het aantal leerlingen in Dichteren zal de komende jaren naar verwachting langzaam dalen. De leerlingen uit Wijnbergen zijn ook aangewezen op de voorzieningen van de wijk Dichteren.

3. Gebied 3: Centrum en Oosseld

Als aandachtspunten kunnen hier worden genoemd:

- Het capaciteitsgebrek van basisschool Hogenkamp. In het vervolg van de notitie wordt hieraan aandacht besteed.
- Zoals genoemd in de aandachtspunten van gebied I wordt met het schoolbestuur van SAM een toekomstvisie ontwikkeld.

4. Gebied 4: Wehl

Voor dit gebied zijn er geen bijzondere aandachtspunten. Verwacht wordt dat er nog een lichte daling van het aantal leerlingen zal zijn. Op termijn passen dan alle voorzieningen voor het basisonderwijs en de voor- en naschoolse opvang in het Timpaan.

5. Gebied 5: Gaanderen

Bijzonder aandachtspunt voor dit gebied is de komende leegstand van de schoolgebouwen. Voorbereiding van besluitvorming hierover is inmiddels gestart.

b. Het speciaal onderwijs

De algemene beschrijving is opgenomen in de bijlage. Met de komst van Kentalis Onderwijs en Zorg naar Doetinchem met ingang van 1 augustus 2016 is een uitgebreid voorzieningenpakket aanwezig in onze gemeente voor kinderen en leerlingen die extra steun nodig hebben. Hiermee is voor een groot aantal leerlingen thuisnabij onderwijs mogelijk. Een aantal leerlingen moet nog gebruik maken van voorzieningen in andere gemeenten. Er zijn geen specifieke aandachtspunten.

c. Het voortgezet onderwijs

Een overzicht van de voorzieningen is opgenomen in de bijlage.
Het bijzondere aandachtspunt is de verwachte sterke daling van het aantal leerlingen.
Wat dit voor de huisvesting in Doetinchem gaat betekenen is nog onbekend.

Het schoolbestuur schrijft hierover zelf het volgende:

in Doetinchem is het huidige aantal leerlingen op zichzelf toereikend voor drie scholengemeenschappen mavo-havo-vwo, maar in de periode 2017-2020 neemt dat aantal zo af, dat het opgaan van de huidige scholengemeenschappen in twee rond het einde van dit decennium noodzakelijk zal zijn. De te maken keuze ligt niet onmiddellijk voor de hand. Op denominatieve gronden is het logisch te streven naar een openbare en een confessionele school, maar de huidige verdeling van de leerlingen spreekt andere taal en het 'logisch bij elkaar passen van schoolculturen' mogelijk ook. In de komende drie jaar wordt helder in welk proces we tot welke keuze komen en we willen daarnaast intern en maatschappelijk draagvlak genereren.

De gemeente Doetinchem zal worden betrokken bij deze ontwikkelingen. De wettelijke taak die de gemeente heeft voor huisvesting onderwijs zoals beschreven in het hoofdstuk 3 wordt hierbij als kader en uitgangspunt gehanteerd.

---

5. Activiteiten komende 2 jaren

Korte termijn problematiek

- a. capaciteitstekort in het basisonderwijs

In hoofdstuk 4 is de huidige situatie beschreven. Bij een drietal basisscholen wordt een capaciteitstekort geconstateerd.

Dit zijn:

- basisschool Hogenkamp (gebied 3)
- basisschool De Haven (gebied 1)
- basisschool Wilhelmina (gebied 1)

Voor de basisscholen Hogenkamp en De Haven is oorspronkelijk uitgegaan van de gedachte dat dit een tijdelijke situatie zou zijn. Dan ligt het voor de hand dat gebruik van leegstand in een ander schoolgebouw de eerste optie is. Gebleken is echter dat de groei van het aantal leerlingen bij deze beide scholen dusdanig groot en structureel van aard is dat medegebruik in een ander schoolgebouw voor een lange termijn geen realistische optie is. Voor de Wilhelminaschool is groei en capaciteitstekort sinds kort aanwezig.

Voor basisschool Hogenkamp is uitgebreid gezocht naar mogelijk tijdelijke en snelle oplossingen. De situatie is nijpend.

Deze oplossing is niet gevonden. Er is gekeken naar niet onderwijs gebouwen en leegkomende schoolgebouwen. Niet onderwijsgebouwen moeten worden aangepast. Leegkomende schoolgebouwen zijn alleen tegen hoge kosten nog geschikt te maken.

Daarnaast heeft een uitgebreide analyse van de groei van het aantal leerlingen plaatsgevonden. De groei is structureel sinds 2011. Rekening houdend met een algemene daling van het aantal leerlingen in de komende 15 jaar komt de school op termijn 3 lokalen tekort.

Dit rechtvaardigt een permanente oplossing in de vorm van uitbreiding van het gebouw.

Voor basisschool De Haven geldt hetzelfde. De groei van het aantal leerlingen is eveneens structureel en het tekort over 15 jaar eveneens 3 lokalen.

Wij gaan deze situaties nader uitwerken en komen begin 2017 met een concreet voorstel.

De situatie van basisschool Wilhelmina is gelet op de laatste teldatum gestabiliseerd. Wij gaan met het schoolbestuur overleggen welke maatregelen eventueel noodzakelijk zijn.

- b. ISK

Door de toename van het aantal vluchtelingen is de druk op de Internationale Schakelklas toegenomen. In Doetinchem is het Metzo College de school waar een dergelijke voorziening aanwezig is. Het schoolbestuur heeft uitbreiding kunnen realiseren en heeft een verzoek gedaan voor een financiële bijdrage van de gemeente.

Niet zeker is of deze uitbreiding voldoende is of dat nog aanvullende huisvesting noodzakelijk is.

Vooruitblik

Zoals in de inleiding is vermeld wordt in 2017 gestart met het opstellen van het vervolg op huisvestingsbeleid en investeringsplan. Meer inzicht is noodzakelijk in de consequenties van de ontwikkelingen van bijvoorbeeld passend onderwijs en de daling van het aantal leerlingen.

Een andere belangrijk onderwerp dat nader moet worden uitgewerkt is de '2^e fase IKC Noord'. Het gebouw is zodanig ontworpen en gebouwd dat uitbreiding; inkrimping of verandering van functies in het gebouw op termijn makkelijk te realiseren zijn. Oorspronkelijk is de aansluiting van openbare basisschool Hagen in de toekomst hierbij als optie genoemd.

De Onderwijsspecialisten wordt als schoolbestuur van het nabij gelegen Mariendael bij deze ontwikkeling betrokken.

Planning activiteiten

Naast de voorbereiding van een nieuwe kadernotitie en investeringsplan vraagt deze actuele problematiek op de korte termijn om oplossingen. Hierna is dan ook een planning van activiteiten voor de komende 2 jaren weergegeven.

2016/2017

1. Besluitvorming voorbereiden voor het oplossen van het capaciteitsgebrek bij de volgende basisscholen:
  - Basisschool Hogenkamp
  - Basisschool Wilhelmina
  - Basisschool De Haven
2. In beeld brengen accommodaties gymonderwijs en toekomstige behoefte
3. Voorstellen te ontwikkelen voor herbestemming van leegkomende schoolgebouwen:
  - Scholencomplex Overstegen
  - Het Palet
  - Voormalige basisschool De Wegwijzer
  - St. Martinusschool en St. Augustinusschool in Gaanderen

2017/2018

Voorbereiding kadernotitie en investeringsplan voor 5 tot 10 jaar. Onderwerpen zijn onder andere :

- Beleidsuitgangspunten huisvesting onderwijsvoorzieningen met daarbij de volgende aandachtspunten:
- Visie ontwikkeling 2^e fase IKC Noord
- Visie ontwikkeling voortgezet onderwijs
- Ontwikkeling basisscholen (met name in de Huet) en het speciaal basisonderwijs.

Het kader

Uitgangspunt bij het uitwerken van voorstellen en de opstelling van de kadernotitie is de wettelijke taak die de gemeente heeft. Dit is uitgebreid beschreven in hoofdstuk 3 over trends en ontwikkelingen.

Zoals hierin vermeld is het mogelijk dat de wettelijke taak wordt uitgebreid met bijvoorbeeld een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en schoolbestuur op het gebied van renovatie van gebouwen. Mocht dit het geval zijn dan zal dit ook moeten worden vertaald in de verordening huisvesting onderwijs die door de gemeenteraad wordt vastgesteld.

6. Financiën

Gemeenten in Nederland gaan verschillend om met het doen van investeringen in huisvesting onderwijs. Veel gemeenten kiezen er wel voor om een huisvestingsplan/investeringsplan (IHP) voor meerdere jaren vast te stellen. Voordeel van een dergelijk plan is dat dit duidelijkheid geeft aan het onderwijsveld en dat politieke besluitvorming eenduidig en overzichtelijk is.

Ook de gemeente Doetinchem heeft de afgelopen jaren gewerkt met een Integraal Huisvestingsplan Onderwijs. Achtereenvolgens in 2004 en 2009 zijn deze plannen vastgesteld. Voor de financiering van deze huisvestingsplannen is met ingang van 2005 de 'reserve huisvesting onderwijs' ingesteld bij raadsbesluit van 11 november 2004.

De hoofdlijnen bij de instelling van deze reserve waren:

- Inkomsten
  - De structurele vrijval van kapitaallasten
  - Specifieke toevoegingen vanuit het gemeentefonds
  - Rente
- Uitgaven
  - Toetsing plannen aan de hand van verordening en normeringen VNG
  - Waar mogelijk is het schoolbestuur bouwheer

Periode 2004-2010

In deze periode is vanuit de reserve huisvesting onderwijs een aantal projecten gefinancierd:

- Onder andere
  - Nieuwbouw Vrije School;
  - Nieuwbouw Praktijkschool;
  - Nieuwbouw De Isselborgh;
  - Uitbreiding van het Kleurrijk.

Bij de jaarlijkse evaluatie van het integraal huisvestingsplan onderwijs is in oktober 2010 geconstateerd dat de reserve nagenoeg was uitgeput. De gemeenteraad heeft hierop op 25 november 2010 besloten nieuw beleid vast te stellen voor investeringen in huisvesting onderwijs:

- a. Voor de kleinere uitgaven via het jaarlijks vast te stellen huisvestingsprogramma de reserve huisvesting onderwijs aan te wijzen; structureel is hiervoor een jaarlijkse last van € 20.000,== gereserveerd;
- b. Voor de grote investeringen de jaarlijkse lasten ten laste te brengen van de algemene dienst.

Dit beleid is vormgegeven bij vaststelling van de Voorjaarsnota 2011. De gemeenteraad heeft hierbij voor de uitvoering van projecten uit het IHP 2009 een bedrag beschikbaar gesteld voor structurele lasten van € 243.000,== op jaarbasis. Deze projecten zijn:

- Nieuwbouw accommodatie in Noord
- Nieuwbouw accommodatie in Gaanderen
- Nieuwbouw voor De Isseborgh

Voor de uiteindelijke uitvoering van deze projecten was aanvullend budget noodzakelijk voor:

- a. De werkelijke bouwkosten in relatie tot de normering van de VNG;
- b. Projectkosten; advieskosten; kosten voor de inrichting van de omgeving.

Dit aanvullend budget is ten laste gebracht van de reserve huisvesting onderwijs. In totaal een jaarlijkse structurele last van € 91.248,==.

Voor de huisvesting van Kentalis is bij raadsbesluit van 17 december 2015 een structurele last van € 25.568,== ten laste gebracht van de reserve huisvesting onderwijs.

Totaal is in 2015 de reserve huisvesting onderwijs structureel belast met € 116.816,==.

Daarnaast is conform vastgesteld beleid de jaarlijkse structurele last voortvloeiende uit de vaststelling van de huisvestingsprogramma's onderwijs ten laste gebracht van de reserve huisvesting onderwijs. Gemiddeld is dit de afgelopen jaren ongeveer € 15.000,==

7. Voorstel

Gezien onze wettelijke taak huisvesting onderwijs stellen wij voor de nog bestaande investeringsruimte in de reserve huisvesting onderwijs aan te wenden voor:

- a. De kosten van het oplossen van het capaciteitstekort van basisschool Hogenkamp; basisschool De Haven en mogelijk basisschool Wilhelmina.

In overleg met de schoolbesturen ontwikkelen we voorstellen voor het opheffen van het capaciteitstekort voor de basisscholen Hogenkamp en De Haven. Voor basisschool Wilhelmina zal de groei nader moeten worden geanalyseerd.

- b. Mogelijke kosten in verband met de leegstand; instandhouding en herbestemming van schoolgebouwen. Dit zou in een aantal gevallen kunnen leiden tot extra kosten. We denken hierbij aan:

- Versnelde afschrijving van de boekwaarde;
- De kosten van sloop van een gebouw;
- De kosten van herbestemming of instandhouding van een gebouw; bijvoorbeeld om een gebouw in een bepaalde staat van onderhoud te brengen.

Wij noemen hierbij de situatie van het gebouw Raadhuisstraat 26, Doetinchem. Hierin is op dit moment De Isselborgh gehuisvest. Het dak van dit gebouw moet worden gerenoveerd.

- c. Mogelijke kosten van uitbreiding van de ISK afdeling van het Metzo College. Voor de kosten van aanpassing van het gebouw Zaagmolenpad 26, Doetinchem, wordt voorgesteld een eenmalige bijdrage te verlenen. Dit kan worden opgenomen in het huisvestingsprogramma onderwijs 2017.

Niet bekend is of er daarnaast nog uitbreiding noodzakelijk is.